

1961 je znašala poprečna gostota prebivalstva 51,6 ljudi na km² in bila za tretjino nižja od poprečne naseljenosti v Sloveniji, ki je bila takrat 78,6.

Francè Planina

IZ SPOMINOV NA DR. TAVČARJA

1. Moji prvi spomini na Tavčarja segajo vsaj za 70 let nazaj. Bil sem še otrok, v gozdu je pripovedoval oče, kako ga je zastopal »Kosmov dohtar« v neki pravdi. Ko je prišel oče, po letih iste starosti s Tavčarjem, k njemu na posvet o tožbi, mu je dal skušeni odvetnik tale dober svet: »Andrejec, ti meni povej po pravici! Če bo treba lagati, bom že jaz!«

2. Prvikrat sem videl Tavčarja spomladi 1900 kot četrtošolec kranjske gimnazije. V Kranju je bil sokojski zlet z javno telovadbo. Tavčar je bil baje »prvi ljubljanski telovadelec«, a v 49. letu starosti ni več nastopil pri telovadbi. Opazoval sem ga, kako je ob odhodu iz mesta korakal kot starosta Sokola na čelu sokolske čete. Črna brada, zagorel obraz; ponosno je korakal, samozavestno se oziral na desno in levo, kot bi hotel reči: mi smo mi! V glavo mi je šinila misel: to je turški paša!

3. Tavčar je bil dolga leta v Ljubljani reden gost v kavarni Evropa. Med prvo svetovno vojno je bila tam zaposlena kot plačilna natakarka moja sestra Ivanka Dolenc, doma od sv. Tomaža v Selški dolini. Bila je izredno odrezava in Tavčar se je rad šalil z njo. Pa jo je nekoč vprašal: »Katerega si pa to noč imelo?« (Srednji spol ni tukaj rabljen v zaničljivem pomenu kakor npr. v Cvetju, ko je »hlapče zakričalo«, ampak kot dobrodušna domačnost starejšega gosta proti mladi znanki.) To je bilo Ivanki že nekoliko preveč. Ko je kak dan pozneje Tavčar ponovil to vprašanje, je prav prijazno odgovorila: »Gospod doktor, odkar sem imela vas, nisem še imela nobenega.« Homerski smeh se je razlegal po kavarni; češ sedaj se je pa tudi za ta pisker našla pokrovka! Smejal se je tudi Tavčar in Ivanki ni nič zameril primernega odgovora na manj primerno vprašanje.

4. V Ljubljani sem bil dobro znan z bivšim trgovcem Vrbanom Zupancem, prijateljem Finžgarjev, ki ga leta omenja v Letih mojega popotovanja kot »čudovito, pošteno grčo iz Martinj vrha« in kot znanca Tavčarjevega. Vrbanu se je pripetilo, da je ob času, ko je bil Finžgar ekspozit na Sv. Joštu, daroval v cerkvi goldinar za škofove zavode v

napačni veri, da je darovanje namenjeno Ciril-Methodovi družbi. O tem je izvedela tudi Ljubljana in dr. Tavčar se je rad norčeval iz njega, češ v Ljubljani je naprednjak, drugod pa, kakor mu kaže, Zupanc je zelo cenil kmečko življenje in navade in je rad zahajal na rodni dom. Nekaj let poprej, preden je izšlo Cvetje, mi je pripovedoval, kako se je kot fant nekoč doma napravil v lepo ljudsko nošo s krivci za klobukom in kako je šel na velik praznik skupaj z bratom Janezom na Malenski vrh. Tu so mu fantje iz Poljanske doline hoteli vzeti krivce, a sta z bratom vse napadalne poskuse odbila, tako da sta ostala zmagovalca. Ko sem po nekaj letih bral v Cvetju o Tavčarjevem junaštvu na Malenskem vrhu, sem takoj videl, da si je Tavčar privoščil svojega lovskega tovariša kot »Posavčevega Urbela iz Martinovega sela« (v resnici je bil Zupanc Posečnikov iz Martinj vrha), ki je bil »dolga dreta« (Vrban je bil res suh in visok). Urbel je bil tudi oblečen v ljudsko nošo: »Štebale visoko čez kolena, kamižolo ob rami, na telovnikih pa debele gumbe, ki so se svetili kot srebro!« To se je vse ujemalo z Zupancem pripovedovanjem. Kar pa dalje sledi, kako je Urbel izzival in kako ga je Tavčar »usekal po režecem se obrazu«, je bilo v popolnem nasprotju s pripovedovanjem mojega prijatelja. Opozoril sem ga na to neskladje. Rekel je mirno: »To se je pa Tavčar zlagal.«

Ivan Dolenc

ZBIRANJE GRADIVA O INTERNIRANCIH

Občinsko združenje borcev NOV je pred dvema letoma imenovalo poseben pripravljalni odbor, ki naj bi organiziral zbiranje gradiva o interniranih s področja škofjeloške občine. Potem ko so bili zbrani osnovni podatki in so bile opravljene ustrezne organizacijske priprave, je pripravljalni odbor povabil internirance iz škofjeloške občine na prvo poveljno srečanje, ki je bilo v Škofji Loki dne 8. maja 1965. Interniranci so se zbrali ravno pred dvajseto obletnico zmage nad fašizmom in dvajset let potem, ko so bili osvobojeni iz nemških taborišč konec aprila 1945.

Z območja škofjeloške občine je nemški okupator odgnal v različna koncentracijska taborišča 285 ljudi. Mukam taborišče je podleglo 122 tovarišev in tovarišic, tako da se je po vojni vrnila domov samo dobra polovica vseh internirancev.